

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң,
ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң органы

1925 чылда
үндүрүлгөн
1954
ЯНВАРЬ
10
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 7 (2944)
ӨРТЭЭ 20 КОП.

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ (1 арын).
Областың колхозтарында (1 арын).
Тыва автономнуг область хөй урууларгы иелери «Иениң алдари» орденнер болгаш «Иениң медалы» медалдар-биле шаңнаар дугайында РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Чарлыгы (2 арын).
ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министрствозунда (2 арын).

П. Ушаков.—Мал ажылының хөгжүлүзүндө хожудаашкыны узуткаар (2 арын).
Редакцияга чагаалар (2 арын).
УКРАИН ЧОГААЛЧЫЛАРДАН (3 арын).
Я. Галан.—Чөөн-чүктен чырык (3—4 арыннар).
Болгарияда күрүениң чер ажыл-агыйларының чедишкени (4 арын).

Чехословакияда көдээ ажыл-агыйга кадрлар белектели (4 арын).
Кыдат Улус Республикада (4 арын).
Америка чогаалчылар Барымы Германияны чепсеглээринге удурланып турар (4 арын).
Хаак спорттунуң талазы-биле улустар арабының эш-хуузуңуң ужуражышкыны (4 арын).

ТЕЛЕГРАММА

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитетинге болгаш Совет Социалистг Республикаларның Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелинге

Эргим эштер!
Мээң төртүнгөн хүнүм таварыштыр байыр чедиргенинерни дээш, силерге ханызы-биле өөрүп четирдим.
Совет улус Совет Эвилелиниң Коммунистг улуг партиязының удуртулгазы-биле коммунизм тургузушкунуңуң улуг херээнге чаа-чаа чедишкениниң чедиң алыр болзун деп күзээрин менээ чөпшээрер көрүрер.

МАО ЦЗЭ-ДУН.

1954 чылдың январь 4.
ПЕКИН.

Школячыларның кижизидилгезинге ада-иелерниң идепкейлиги киржилгезин хандыраар

Социализмден коммунизмге чоорту шилчилгени чедишкениниң шийтпирлеп турар бистин кайгамчыктыг чуртувуста улус өөредилгезиниң херээ чогуур бедикте салдырган. Ол дугайын чурттуң бүгү-ле булуңнарында школар четкиниң соксаал чоң калбарышкыны, оларда өөреникчилерниң болгаш башкы кадрларның сан составының өзүлдези тодаргайы-биле херечилеп турар.

СЭКП-ниң XIX съездиниң төөгүлүг шийтпирлерин удуртулга болдурбушаан, партия биле чазак улус өөредилгезиниң моон сонгааргы перспективтиг сорулгалары амыдыралга чедишкениниң боттандырар дээш эргежок чугула хемчеглерни ап, урууларның коммунистг кижизидилгезинге таарымчалыг бүгү байдалдарны улам долзуу-биле хандырып турар.

Ооң чижээнге бистин анык абалы-ыста херектиң байдалын чугаалаарга-ла четчир. Областа улус өөредилгези мырынай онза кичээниң төвүнге салдынып келген. Эрткен тос ажыг чылдарның дургузунда область школарынга өөреникчилер болгаш башкы кадрлар саны кайызы-даа барык 4 катап өскөн. Улус өөредилгезиниң хереклдеринге чүгө эрткен чылын безин 70 хире миллион рубльди чурт бюджетинден чарыгдап үндүргөн.

Областа школарның чүгө саны көвүдөп турар эвес, харын шынар составы база чыд бүгү экинчил, чеди чыл болгаш ортумак школарның четкизи элээн калбарган. Чүгө эрткен чылын безин 4 санның эге школарын чеди чылдың, 7 санның чеди чыл школарын он чылдың өөредилгезинче шилчипкен. Областың бо чылдагы улус ажыл-агый планының сорулгалары-биле дүүштүр оларның саны келир өөредилге чылында улам көвүдээр болгаш амгы 30 муң ажыг өөреникчилериниң санынга 3600 чыгам школа назылылар немей хаара туттунар.

Бистин чырыктыгы келир үеви—коммунистг нигилелдин идепкейлиг тургузуучулары—чаш салгакчыларга бүгү талаңың шың кижизидилгезин бээр—совет школарның амгы кол сорулгазы ол деп, Коммунистг партия өөредип турар. Аңаа шийтпирлиг рольду чүгө башкы кадрлар эвес, харын школячыларның ада-иелери, бүгү хөй-ниити база ойнаар ужурулуг.

Өөреникчи уруулар-биле класстан болгаш школадан дашкаар ажал, бажың кижизидилгези сонуурганчыг, ужуу-уткалыг, хөй яязы, шың угламышкыны болган тудум, школячыларның өөредилгезиниң шынары бедик, сагылга-чуруму бажыг, угаан болгаш физиктиг өзүлдези деңге сайыраан турар дээрзин совет педагогика эртемниин хөй чылдарыг практиказы болгаш мурнакчы ажылдыг школарның дуржулгазы бадыткадып турар.

Совет школа өөредилге чылының баштайгы чартында өөредилге-кижизидилгели ажылдык түнделерин үндүрүп анализтевишаан, дараазының эң харысалгалыг ийги чыгыныче ам даарта эгелеп кирер. Областың школячыларның тус-тузунда өөредилге түнелдерин алыр болза, чамдык чедишкенинер бары маргалдаа чок. Ынчалзажок ниги областы-биле алыр болза, школарда өөредилге-кижизидилгелиг ажылдык

чорудулгазында четпестер хөй болгаш өөредилгениң шынары эрткен чылдың бо үедегизинден чамдык эртемнер талазы-биле дорайтаан дээрзин амгы четче эвес түнелдер безин чугаалап турар.

Областа школарынга өөредилге шынарының куду деңгелдин чүгө башкылаашкындан эвес, харын уруулар-биле класстан, школадан дашкаар кижизидилге ажылының коошаалдан база биче эвези-биле хамаарып турары демделгези чугула. Школячылар-биле школадан дашкаар кижизидилге ажылы өөредилге чорудулгазындан хоорук байдалга шийтпирлетиниң, школарда өөреникчилер организацияларның ажылы өөредилгениң шынарын бедилер, урууларның сагылга-чуруму бажыгга талазы-биле башкыларның практиктиг ажылгына чогуур деткимчени бербейн турар.

Школарда, ылангыя интернаттарда болгаш урууларның өг-бүлелинде күш-ажылдың база эстетиканың кижизидилгези четпес, биче чаштарның бүгү талаңыг талантылары шоолуг өзүлде чок. Туран чеди чыл, Шагаан-Арыг тыва ортумак, Кызылдың № 5 эге школа ышкаш, мурнакчы школарның бо талазы-биле дээр дуржулгазы неперээшкенин албайн турар.

Школячы урууларга коммунистг кижизидилгениң, культуруг аажы-чаның хевирлетинип тургустунары—чагаар тытып келбес. Маңаа хамаарыштыр школа биле урууларның өг-бүлелиниң аразында дем-катышкан, күженишкениң ажыл негетинер. Ынчаарга школарның башкылар коллективтери урууларның кижизидилгезинге ада-иелериниң хөй-ниитиниң идепкейлиг киржилгезин чедиң албайн, бажың кижизидилгезинче шоолуг кичээнге салбайн келгенинден өөреникчилер ортузунда хөй-ниити черлеринге чурум үрээр, эш-өөрүн, улуг улусту хүндүлөөс чоруктар эвээр эвес.

Школарда удуртукчулары, тус-тус башкылар ада-иелерниң ортузунга педпропаганданы калбартып тургаш, урууларның коммунистг кижизидилгезин чедишкениниң шийтпирлээриниң херээнге оларны идепкейлиг хаара тудар, хөй-ниитиниң күжүңге чөп дайныр ужурулуг. Ада-ие хөй-ниитиниң школа ажылыга киржилгези школарда сонгуп тургускулдан ада-ие комитеттерин, ада-иелерниң ниити хуралдарын дамчыштыр боттанган турарын чедиң алыр.

Интернаттарда чурттап турар уруулар ада-иениң дорт хайгааралындан барык-ла дашкаар байдалда турбушаан. Интернаттыг школарның удуртукчулары урууларның ада-иелери-биле доктаамал харылааны тургузуп, чөвүлө хуралдары өй-өйдө чыылдырып тургаш, школячыларның кижизидилгезинге ада-иениң кижизидилгичи сагылдары хандыраа чогуур.

СЭКП-ниң райкомнары, хооркому, партия эге организациялары, райкукукомнар, көдээ Советтер болгаш профэвилел, комсомол организациялары өөреникчилерниң класстан, школадан дашкааргы үедеги өөредилге-кижизидилгелиг ажылыче үргүлчүлүг кичээнгеиң угландырып, уруулар-биле ажал шың органызастынган, аңаа ада-ие хөй-ниитиниң харысалгазы болгаш ролу бедээн турарын хандыраар ужурулуг.

Вологда область. Партияның кыйгырын өзугаар Вологда-ның судно септээр заводунуң код инженер эш Новиков Лежскийниң машина-трактор станциязының кол инженеринге томуйлаттырган.

Чурукта (солагай талазындан оң талазынче): инженер В. Л. Новиков, бызаңчыларның бригадери П. Е. Пахомов болгаш МТС-тиң партия организациязының секретары Б. В. Туманов оларның чаа гаражтың тудуунда турары.

Чуруу П. Сотниковтуу. СЭТА-ның прессклишези.

17 миллион номнар

Күрүениң көдээ ажыл-агый литературалары үндүрер чери бо чылын колхозтарның, совхозтарның болгаш МТС-териниң чедишкениниң дугайын чугаалап турар номнарың болгаш брошюраларың үндүрүлгезин бугун чартык катап улгатырар. «Көдээ ажыл-агыйда мурнакчы дуржулга» деп серияның 107 аттыг брошюраларын парлап үндүрер. Оларның аразында Москва чогуунуң совхозтары Горький аттыг, «Николаевский», а ол ышкаш Костромонуң «Караваев» совхозунуң дугайында номнар бар. Авторларның аразында—эртемденнер, колхозтар даргалары, тускай эртемчилер. МТС-териниң болгаш совхозтарның мурнакчылары бар.

Дээди өөредилге черлеринге, техникумнарда болгаш школарда ажылгаар үш миллион ажыг өөредилге номнарын чаа көдээ ажыл-агыйның ийи миллион хире экземпляр справочниктерин парлап үндүрерин шийтпирлээр.

Ном үндүрер чер бо чылын шупту 577 аттардыг 17 миллион номнарың болгаш брошюраларың парлап үндүрер. (СЭТА).

Чаа чылдың баштайгы хүннеринде (СЭТА-ның корреспондентилеринден)

Бүдүрүлгелерниң мурнакчы коллективтери чаа чылдың баштайгы хүннеринден эгелээш-ле бедик көргүзүлгени чедиң алыр дээш чарышты калбарганнар. Витебскийниң машина тудушкунуңуң Коминтерн аттыг заводунуң бүгү-ле шектери болгаш участоктары бүдүрүлгө графигин дыка мурнадыр ажылдап турарлар. Заводтуң кан шуткукчулары пландан дашкаар баштайгы хөй-хөй тонна шуткаан каянарны берген. Бүдүрүлгениң бүгү ажылчынары онаалгазын ажыг күүседип турар. Пландан дашкаар баштайгы продукцияны бизелге станоктарының заводунуң хевис-плюш комбинатының «КИМ» деп ук-трикотаж фабриказының болгаш Витебскийниң өске-даа үлетпүр бүдүрүлгелериниң коллективтери берип турар. Харьковтуң улус хереклелиниң барааннарын үндүрүп турар бүдүрүлгелеринде бүдүрүлде темпилери өзүп турар.

Украинаның чигир заводтары чаа чылда темпилерин кудулатпайн ажылдап турар. Январың баштайгы 3 хүнүнде чүгө Клембовскийниң Вишневичскийниң болгаш Шепетовскийниң чигир заводтары безин пландан дашкаар 3750 пуд чигирни болбаазырадып үндүргөн. Эрги 6 бүдүрүлгелерни чаарты тургузарының талазы-биле белекел ажылдары калбарган.

Фрунзениң ыяш болбаазырадып кылар комбинаты баштайгы чаа хевириниң мебельдерин: чымчак диваннарын, (хевис-биле ышкып), чемениниңиң уздып-кызырып ап турар столдарын, хеп шкафтарын бүдүрүп үндүргөн. Комбинат 1954 чылда продукт кылып үндүрерин эңир чылдың-биле дөмейлээрге, 40 хуу улгатырар. (СЭТА).

Камналгадан 80 муң ажыг эш идиктер

РИГА. Латвия ССР-ниң Калбак хереклелиниң үлетпүр барааннарынның министрствозунга идик аймааның үлетпүрүнүң бүдүрүлгелеринге чиг-эттиң болгаш материалдарың камналгазы дээш чарыштың түнелини үндүргөн. Республиканың чартыкчы он-он быжыкчылары быжылганың болбаазыраңгай арга-дуржулгаларын ажылгаавышаан, алгы-кештиң хөй камналгазын чедиң алганнар.

«Пионер» деп фабрика камнап алган алгы-кежинден бичиңи урууларның 32 муң ажыг эш сандаларын белекээр. «Майның бир» болгаш «Рекорд» деп бүдүрүлгелериниң коллективтери өңүгү алгы-кештен эр, херээжен улустуң 30 муң хире модельдиң эш идиктерин немей бүдүрүп үндүргөн. «Эрглис» деп фабрика камнап алган чиг-эдиден 9 муң ажыг эш спортчу идиктерни белекел үндүргөн.

Латвияның идикчилери бүдүрүлгениң курлавырларын соксаал чоңка дилеп тыпышаан, эрткен чылын камнап алган алгы-кежинден 80 муң ажыг эш эки шынарлыг идиктерни кылганнар. (СЭТА).

Бүдүрүлгелериниң мурнакчы коллективтери өңүгү алгы-кештен эр, херээжен улустуң 30 муң хире модельдиң эш идиктерин немей бүдүрүп үндүргөн. «Эрглис» деп фабрика камнап алган чиг-эдиден 9 муң ажыг эш спортчу идиктерни белекел үндүргөн.

Латвияның идикчилери бүдүрүлгениң курлавырларын соксаал чоңка дилеп тыпышаан, эрткен чылын камнап алган алгы-кежинден 80 муң ажыг эш эки шынарлыг идиктерни кылганнар. (СЭТА).

Көдээ ажыл-агыйың инженер-механикаторлары

ЧЕЛЯБИНСК. Январың 5-те Челябинскийниң көдээ ажыл-агый механикациязының институтунга көдээ ажыл-агыйның инженер-механиктерин белекээриниң талазы-биле чаа факультетке кичээлдер эгелээр. Ол факультетти ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП ТК-ның доктаалыга дүүштүр, МТС-териниң тускай ортумак эртемниң болгаш практиктиг ажылга бодун көргүскен директорларының болгаш кол инженерлериниң мергежилни бедилери-биле өөредилге хуусаазың ийи чыл кылдыр организаастаан. Чаа факультеттиң дынакчыларының аразында Свердловск, Омск, Тюмень, Курган, Челябинск областарың болгаш Красноярск крайның база Удмурт АССР-ниң өске-даа элээн хөй областарының МТС-териниң директорлары, кол инженерлери болгаш кол механиктери бар. (СЭТА).

МОСКВА. Метрополитениң Улуг дээрбээниң тудушкуну.

Чурукта: «Краснопереженская» биле «Киевская-кольцевая» станцияларның аразында өдүг. Чуруу Л. Великжаниниң. СЭТА-ның прессклишези.

ОБЛАСТЫҢ КОЛХОЗТАРЫНДА

Кыштаглаашкы эки чоруу турар

Барыны-Хемчик району Ворошилов аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң шээр мал фермазының эргелекчизи эш Каң-оолга удурткан он кижизидилгезин бригадала нигитиниң малының кыштаглаашкыны эки белеккенгенер. Ол бригадала 600 чус баш шээр мал кирер 2 чаа кажаның чуткаш, ажылга кирген болган 11 эрги кажаларың септелгезин дооскаан.

Кыштаглаашкында турар малдарың одар-белчирин таарыштыр планнаан. Ооң-биле кады мал чемчериң кыштаглаарже сөөртүп турар болгаш ол чемчериң норма өзугаар чарыгдап турар.

Бижик өөредилгезиниң бөлүмү

Улуг-Хем району Ленин аттыг колхозтуң колхозчуларының ортузунда бижикти билбес чорукту узуткаарының бөлүмүн организаастаан. Ында 33 колхозчулар өөренип турар. Бөлүмүнүң культурмейкчилеринде

«Май бири» колхозтуң (даргазы эш Монгалбин) аңчылары күрүнеге

460 муң ажыг рубльдин аң-өлүүн дужааган. Ылангыя Сайылга 8 муң, Мырлаа 9685 рубльдин орулгазын киригенер. Чедишкенин быжылга-вышаан, улам бедик көргүзүлгелериң болуру-биле аңнаашкы районда калбарган.

Туду материалдарының белектели

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. Барыны-Хемчик районуң Эрги-Барлыкта «Большевик» колхозтуң тудуг бригадасы 1953 чылда чуртталганың 18 быжыңнарын, малдың 6 кажаларың база уруулар яслиниң тудуун хуусаа бетинде дооскан. Колхозтуң электростанциязының тудуу дооступ, чуртталга бажынарың болгаш албан черлеринче электри удазынын кирип турар.

1954 чылдың колхоз тудуунга 1500 кубометр чудукту кезип, чоңгааш, ону машина орунуче кири сөөртүп белекээр. Ол ажылдарга тудуг бригадалының чазаныкчылары эштер Шагдыр, Дахпай-оол болгаш комсомолчу кыс эш Толгар олар идепкейлиг ажылдап турар.

Малчынар чаржып турар

Өвүр районуң «Торгалыг» колхозунуң малчынары нигитиниң малының өзүлдези дээш боттарының аразында социалистг чарышты салып алган ажылдап турарлар. Чижээ,

Воронеж область. Острогжскийниң мотор септээр заводунуң коллективни ирик торф сава-кубиктерни кылар станоктарын бүдүрүлгезинче кирипкен. Ол станокту Димитров аттыг колхозтуң тудуг бригаданың бригадери И. А. Касимов чогаадып кылган.

Чурукта: столляр бригаданың бригадери Г. С. Долговтуң ирик торф сава-кубиктерни кылар станокту кылып турары. Чуруу А. Зениниң. СЭТА-ның прессклишези.

Көдээ ажыл-агыйың инженер-механикаторлары

ЧЕЛЯБИНСК. Январың 5-те Челябинскийниң көдээ ажыл-агый механикациязының институтунга көдээ ажыл-агыйның инженер-механиктерин белекээриниң талазы-биле чаа факультетке кичээлдер эгелээр. Ол факультетти ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП ТК-ның доктаалыга дүүштүр, МТС-териниң тускай ортумак эртемниң болгаш практиктиг ажылга бодун көргүскен директорларының болгаш кол инженерлериниң мергежилни бедилери-биле өөредилге хуусаазың ийи чыл кылдыр организаастаан. Чаа факультеттиң дынакчыларының аразында Свердловск, Омск, Тюмень, Курган, Челябинск областарың болгаш Красноярск крайның база Удмурт АССР-ниң өске-даа элээн хөй областарының МТС-териниң директорлары, кол инженерлери болгаш кол механиктери бар. (СЭТА).

Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг иелерни „Иениң алдары“ орденнер болгаш „Иениң медалы“ медальдар-биле шаңнаар дугайында

РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Чарлыы (Төңүзү, Эгези № 6 (2943) «Шы» солунда).

Алзы уругларны төрөң болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ МЕДАЛЫ» МЕДАЛЬДЫҢ I ЧЕРГЕЗИ БИЛЕ

- 16. Түлүш Бүрбү Давытчык—Улуг-Хем районун Хайраккал көдээ Сөвединде өг-бүлө ээзи.
- 17. Түлүш Кайи Сандый—Улуг-Хем районун Калинин аттыг колхозунун колхозчусу.
- 18. Тумат Анай Дуганчовна—Улуг-Хем районун Маленков аттыг колхозунун колхозчусу.
- 19. Хаваа Лама Седен-Хуурак—Улуг-Хем районун «Кызыл тул» колхозунун колхозчусу.
- 20. Хертек Дарыймаа Сазыг—Барыын-Хемчик районун Кызыл-Мажалык көдээ Сөвединде өг-бүлө ээзи.
- 21. Хуураакан Бильбин Сартак—Улуг-Хем районун Маленков аттыг колхозунун колхозчусу.
- 22. Шойдук Соскар Кырлановна—Улуг-Хем районун Маленков аттыг колхозунун колхозчусу.
- 23. Шундукмаа Думат Балдыр—Улуг-Хем районун Маленков аттыг колхозунун колхозчусу.

Беш уругларны төрөң болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ МЕДАЛЫ» МЕДАЛЬДЫҢ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

- 1. Аристова Мария Семеновна—Улуг-Хем районун Шагаан-Арыг көдээ Сөвединде өг-бүлө ээзи.
- 2. Балчыг Хоружаап Ажаа—Улуг-Хем районун Маленков аттыг колхозунун колхозчусу.
- 3. Билинова Евдокия Васильевна—Улуг-Хем районун Шагаан-Арыг көдээ Сөвединде өг-бүлө ээзи.
- 4. Донгак-оол Галина Каа—Улуг-Хем районун совхоз ажылчыны.
- 5. Донгак Клайтык Комбу—Улуг-Хем районун Мичурин аттыг колхозунун колхозчусу.
- 6. Доржу Серен Кеңден—Улуг-Хем районун Мичурин аттыг колхозунун колхозчусу.
- 7. Доспан Кызылбай Кеңден—Улуг-Хем районун «Күш-ажылдың хосту» колхозунун колхозчусу.
- 8. Колбен Аракчаа Хайдаровна—Улуг-Хем районун Жданов аттыг колхозунун колхозчусу.
- 9. Кыргыс Пюрюмаа Лопсан—Улуг-Хем районун Калинин аттыг колхозунун колхозчусу.
- 10. Ломажай Тамара Чолдак-Баировна—Улуг-Хем районун

РСФСР-НИҢ ДЭЭДИ СӨВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ДАРГАЗЫ М. ТАРАСОВ. РСФСР-НИҢ ДЭЭДИ СӨВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ СЕКРЕТАРЫ И. ЗИМИН.

Москва, 1953 чылдың ноябрь 26.

Жданов аттыг колхозунун колхозчусу.

- 11. Маа Дажымаа Чондан—Улуг-Хем районун Калинин аттыг колхозунун колхозчусу.
- 12. Мыргаастай Минчейма Даван—Тес-Хем районун Калинин аттыг колхозунун колхозчусу.
- 13. Навытай Борвейтэ Кеңден—Улуг-Хем районун Мичурин аттыг колхозунун колхозчусу.
- 14. Ондар Тюкей Бадан-ооловна—Улуг-Хем районун Мичурин аттыг колхозунун колхозчусу.
- 15. Оюу Ольга Шойгаровна—Тес-Хем районун Калинин аттыг колхозунун колхозчусу.
- 16. Севилай Анастасья Шожатпай—Улуг-Хем районун Калинин аттыг колхозунун колхозчусу.
- 17. Серенмаа Ховалыг Седен—Улуг-Хем районун Жданов аттыг колхозунун колхозчусу.
- 18. Сереп Шивитпаа Эзирекпен—Улуг-Хем районун Маленков аттыг колхозунун колхозчусу.
- 19. Серээ Карапаа Калаан-оол—Улуг-Хем районун Мичурин аттыг колхозунун колхозчусу.
- 20. Симчитмаа Иргит Байыр—Тес-Хем районун Калинин аттыг колхозунун колхозчусу.
- 21. Соян Шаравин Онен—Тес-Хем районун Калинин аттыг колхозунун колхозчусу.
- 22. Сундук Серенмаа Багай-ооловна—Улуг районун Маленков аттыг колхозунун колхозчусу.
- 23. Тагбадай Найданмаа Көк-ооловна—Улуг-Хем районун Маленков аттыг колхозунун колхозчусу.
- 24. Тонгар-оол Тамчат Ондар—Улуг-Хем районун Калинин аттыг колхозунун колхозчусу.
- 25. Тумат Норжунмаа Кеңден—Улуг-Хем районун «Күш-ажылдың хосту» колхозунун колхозчусу.
- 26. Тюлюш Бичикей Базыр—Улуг-Хем районун Мичурин аттыг колхозунун колхозчусу.
- 27. Ховалыг Көк Сандан-оол—Улуг-Хем районун Ийи-Тал көдээ Сөвединде өг-бүлө ээзи.
- 28. Ыймажык Шуру Балбын-ооловна—Улуг-Хем районун Димитров аттыг колхозунун колхозчусу.
- 29. Ымдан Сеңденмаа Намчыкай—Улуг-Хем районун Мичурин аттыг колхозунун колхозчусу.

Бай-Хаак МТС-те эш В. И. Рыжниковка удурткан тракторнун чоруур кезеңи септээр бригадала нормазын хүн бүрү 140—150 хуу чедир күөсүдип турар. Чурукта: бригаданың кежигүнери А. Горбатюк биле К. Петраков (оң талазында) оларнын ажылдап турары. Чуруу А. Смагинниң.

ПАРТИЯ ӨӨРЕДИЛГЕЗИ

Чөөн-Хемчик районун Шеми сумузда «Большевик» колхозта СЭКП төөгүзүнүң допчу курзун өөренир белгүмде 10 аяк коммунистер болгаш комсомолчулар өөренип турар. Эрткен кичээлдерге СЭКП-ниң 50 чыл болганын, ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң бешки сессиязынга эң Г. Маленковтуң чугаазын болгаш сессияның материалдарын, СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунга эш Н. Хрущевтиң илеткелин, пленумун доктаалын өөренип эрткен болгаш партия төөгүзүнүң допчу курзунун I бөлүүн өөренип дооскаш, ам II бөлүүн өөренип турар. Ол белгүмде эштер Мартан-оол, Алыжаа, Динс, оон-даа өскелер эки өөренип турар.

Ындыг болза-даа бөлүмнүң ажылында четпестер хөй. Кичээл болур чер соок, чырыктык, стол, сандайг чедишес, чамдык кижилер бут кырынга тура азы чангыс сандайга ушкатып олура кичээлдер чоруктар бар. Дынакчыларны салзып, каранды, керосин болгаш өске-даа чүдүлдер-биле хандырап дугайында сумуда майгын садым база багай ажылдап турар. Чамдык дынакчылар, чижээ, суму Сөвединиң даргазы Дамдын-оол «шөлзөлөп» турганы-биле 5 удаа кичээл үскен. Моон сонгаар үстүндө четпестерин унуткап, бөлүмнүң ажылын экижидери чугула.

А. ТАМБЫ-СЮРЮН.

ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министерствозунда

1953 чылдың декабрының 31-ле АКШ-тың элчини дээрги Ч. Болен ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотовка чораш болгаш Совет чазактын атомнуг энергия дугайында айтырыгнын талазы-биле чугаалажышкынарга киржиринге беленип илереткен декабрының 21-деги иделгели-биле (декабрының 8-те АКШ-тың президентизи Эйзенхауерниң чугаазынын талазы-биле) колбаштыр айтынган чугаалажышкынарны чорудар чуруму-биле колбашкан айтырыглар талазы-биле, а тодаргайлаарга—чугаалажышкынарнын үезиниң, болур чериниң болгаш чурумунун дугайында АКШ-тың чазак санал-бодалды солчурун күзөөн ийик деп дыңнаткан. Санал-бодалдың шак

ындыг солчуушкуну 4 курунелерниң Даштыкы Херектер Министрлериниң Берлинге болур чөвүлөп хуралы болгужеге чедир, азы айтынган чөвүлөп хуралдың үезинде Берлинге, азы АКШ-тын күрүне департаментинин болгаш Вашингтонда совет элчининиң азы КНО-да совет төлээлекчинин аразыга болуп болур ийик деп дээрги Ч. Болен немец дыңнаткан. Январының 6-да В. М. Молотов дээрги Ч. Боленниң хүлээп алгаш, атомнуг энергия дугайында айтырыгнын талазы-биле, а тодаргайлаарга—чугаалажышкынарнын үезиниң, болур чериниң болгаш чурумунун дугайында айтырыгнын талазы-биле ам болур деп турар чугаалажышкынарны чорудар чуруму-биле санал-бодалды солчурун күзөөн ийик деп дыңнаткан. Санал-бодалдың шак

му-биле колбашкан айтырыглар талазы-биле санал-бодалды солчуру деп АКШ-тың чазактын саналын Совет чазак көргөн дээрзиниң дугайына анаа дыңнаткан. Совет чазак база-ла АКШ-тың чазак ышкаш айтынган айтырыгларны чугаалажып көөрү күзөөнчиг деп санап турар болгаш чугаалажышкынын Вашингтонга эгелээни турарына чөпшээржип турар. Шак ындыг чугаалажышкына киржир-биле Совет чазак болуңуң талазында ССРЭ-ниң АКШ-та элчини Г. Н. Зарубинни төлээледип турар. Совет чазактын харызынын дугайына АКШ-тың чазактын дыңнадып медээлээрин дээрги Ч. Болен аазан.

Колхоз бүдүрүлгезинге интеллигенциянын ролю улуг

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Чоокта чаа Улуг-Хем районун интеллигенциянын хуралы районунуң культура бажымынга болган. Ол хуралга 400 ажыг кижилер олурушкан. Анаа СЭКП Төп Комитетинин сентябрь Пленумунун шийттирлерин амыдыралга чедишкенин боттандырырга көдээ интеллигенциянын сорулгаларнын дугайында партия райкомунун секретары эш Самба илеткел кылган.

Колхозтарнын организас, ажыл-агый талазы-биле быжыгларынга көдээ интеллигенциянын четпес киржи, малдын кышкы ажылынга болгаш чаксы тарылганын белеткелге багай дузалажып турарын, ылангыя Шагаан-Арыг машина-трактор станциянын удуртулгазы партиянын амгы негелдизиниң денелинге ыракта четпей турарын илеткелчи демдеглээн. Бо талазы-биле көдээ ажил-агыйнын тускай эртемниглеринин мурнунда улуг сорулга салдынганын эш Самба айтырган.

Ленин аттыг көдээ ажил-агый артелинде агротехниктиг курстун өөредилгезин колхоз баштаар чери, ында парторганизация удуртпай турарын эш Сагайков бодунуң саналына шүгүмчүлээн. Ол курсту кичээлдер чер, чырыктык болгаш өөредиге материалдар-биле база келемечи-биле хандырабаан.

Көдээ интеллигенция ортузунда ажылдак четпестерин илеткелчи эренип көргүскенин айтыпшыаан, эш Картыг-оол удуртуп, январьга чедир 350 ажыг кубометри белеткээр. Ол талазы-биле эштер Ону-чунмаа, Сотпа, Биче-Көк олар эн-не кызымак ажылдап, хүн нормазын 150 хуу чедир күөсүдип турар.

К. САГААН.

башкылар, ветеринария болгаш медицина ажылдакчылары колхоз бүдүрүлгезинге багай дузалажып турарын эш Васильев тодаргай шүгүмчүлээн. Чериниң шыгын улгатырынага күүсү суггарылганы, кышкы шал будуктадышкынын болгаш хар мөңүлөп ызырындарын районунуң кайы-даа колхозтарында организаставай турар.

«Күш-ажылдың хосту» колхозта чаксы хову ажылынга белеткел багай, үрезинер чогуур хергелелинге ыракта четпес, чепсек-херекселдер септелгези амдыга чедир чегелей турарын эш Машуков шүгүмчүлээн. Эш Бротенкова бодунуң саналына колхозтарнын шефке алган коллективтер ол хүлээлгезин четпес боттандырып турарын чижектер-биле көргүскөн. Ол ышкаш школарда комсомол, пионер организациялары колхоз бүдүрүлгелерин шефке алып дугайында айтырыгны ВЛКСМ райкому мычага чедир көдүрбей турар.

Район интеллигенциянын хуралына санал шүгүмчүлөлдөр калбарып турган. Районунуң көдээ мажынынын ажылдакчылары ыраккы оларда малчынарнын, тайгаларда ыяш белеткелчилеринин хергелелин чедирип хандырап турар. Ол ышкаш көдээ клубтарын, библиотекаларын, номчулга бажынарнын болгаш көрөр киноларнын дыка четпес ажылдап турары хуралга илерээ.

А. ГРИГОРЬЕВ.

ЫЯШ БЕЛЕТКЕЛИ

Өвүр районун Саглыда «Кызыл тул» колхозунуң колхозчуларында эге школаның келдир өөредилге чылында 2 муң кубометр одаар ыяжын керээ эаугаар белеткел эгелей берген. Ыяш белеткээриниң бригаданың эш Картыг-оол удуртуп, январьга чедир 350 ажыг кубометри белеткээр. Ол талазы-биле эштер Ону-чунмаа, Сотпа, Биче-Көк олар эн-не кызымак ажылдап, хүн нормазын 150 хуу чедир күөсүдип турар.

К. САГААН.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Колхозтуң сан документизи чурумчудар

Чаа-Хөл районда Сталин аттыг көдээ ажил-агый артели 1952 чылда биче күштүг ийи колхозтардан улгатыр катышкан. Эрткен 1953 чылда ол колхоз организас, ажыл-агый талазы-биле элзөөн быжыккан. Ындыг-даа болза, артель Уставын колхозчулар чүглө декабрының 19-та болган нити хуралына хүлээп алган, а ийи чылдың дургузунда кежигүнеринин мурнунга Устав эаугаар негелде кошкак тургустунуп келген.

Колхозтуң сан документизи амга чедир чангыс аай чурумчуваан. Реализация комиссиянын илереткенинде алырга колхозтуң нити орулгалынын түңү ордер дептеринде бичигингенден 11 муң ажыг рубль кырып турар. Фондуларда салышкынар четчелетимзэн, колхозчуларнын күш-хүнүн шын эвес демдегеп, яны-бүрү өрелерин эгиттеринге боттуп хемчеглер алдымай турар. Бо талазы-биле колхозтуң санакчызы Чанчы дыка четпес ажылдап турар.

Малчын Хайдытын ажылдаан 621 күш-хүнүн даңыга 312 кылдыр кудулаткаш, үш буга кадарып турган Намаштайга айла 90 күш-хүн онаажыр кылдыр демдеглээн. Чылдың баштайгы чеди айларында күш-хүнүнүң талазы-биле канды-даа демдегел чок колхозчулар дыка хөй, а оларнын аразында муриаачы ишчилер база бар. Шак ындыг чорук чүглө колхоз бүдүрүлгезинин хөгжүлдезинге шаптыктыг эвес, харын совет хоойлуга беэни тазышпас чорук болур.

С. ХЕРТЕК.

Керээзин Күүсөтпээн

Чөөн-Хемчик районун Чыргакыда «Коммунизмче орук» колхозунуң электри станциянын тудуун 1953 чылдың декабрь 1-де доозуп, ажылдак кирири-биле Главсельэлектронун область эргелели колхоз-биле керээ чарган.

Колхозчулар бодунуң суурунга Ильичиниң лампалары 1953 чылдың декабрыда чайынанып унери күзөөш, канчаар-даа аажок улуг өөрүшкү-биле колхозка хамаарышкан электриниң бүгү тудууларны хуусаа бетинде доосканнар.

Ынчаарга колхозтуң баштаар чери электри станциянын ажылдадырынга хергелетинер материалдарнын өртэни Главсельэлектронун область эргелелине чогуур үезинде төлөп берген.

Главсельэлектронун область эргелели 1953 чылда колхоз-биле чарган керээзин күүсөтпээн. Ону барымдалаш, 1954 чылдың бирги кварталында ол керээни күүсөдери негетини үнгөн.

Д. МААДЫР-ООЛ.

Чонну кино-биле хандырап

Барыын-Хемчик районда кинофикация чери чоңо кино чуруктарын кончук четпес көргүзүп турар. Июль айда эгелээш амга чедир колхозтарга болгаш сумулар төптенинге кино чуруктар көргүзүлгез. Кино мотору көртүрү «ГАЗ-51» деп машина үрелгенден кинону чоңа көргүзери саададып турар чорук, шын эвес. Ол дугайын дарый хемчег алырын ажылы чон күзөп турар.

М. ШОЖУКАЙ.

Мал ажылынын хөгжүлдезинде хожудаашкынын узуткаар

«ССРЭ-ниң көдээ ажил-агыйн улам ыяш хөгжүдөр хемчеглер дугайында» СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунун доктаалында мал ажылы дүрген көдүрери чуртка чугула ужуур-дузалыг болгаш партиянын база күрүнеңи сонгаарлатымас сорулгазы болур деп айткан.

Мал ажылынын хөгжүлдезинде хожудаашкынын узуткаарын, малга быжыг чөм-суурну тургузарын, малдарын чылыг кайра-биле хандыраарын, малдын продуктулуун көдүрерин, оок уксаалыг чоруун экижидерин чедиң алдырды Төп Комитеттин сентябрь Пленуму партия, совет, көдээ ажил-агый оргайнарынын мурнунга кол сорулга кылдыр салган.

Бистиниң башкы мал ажылынын хөгжүлдезинде улуг четпестерин бирээзи болза, колхозтарнын мал фермаларында малдын чаш төдүгүн улуг чидирлиги, төрүүр малдарнын хөйү-биле кызырап турары болур.

Малдын хайгааралы, чөмгерилгезин багай организастап турарында чамдык колхозтарда бир инектен саап алып сүт 200—300 килограмм, бир хойдан кырып алып дүк 1,2—1,4 килограмм болгаш малдын динг дендизиниң нежежилгези эн эвээш болуп артышсаан турар.

Малдын баш санын көвүдөдир-биле кады чоокку чылдарнын иштинде оок уксаазын экижидери, продуктулуун беддери областың колхозтарынын кол сорулгазы болуп турар.

Чоокку чылдарнын иштинде колхоз бүрүзүңе нияттинча мал ажылынын бедик көдүрүлүшкүнүн чедиң ал болур аргалар бар дээрзин мурнакчы колхозтарнын дуржулгалары херечилеп турар.

Танды районда «Революциянын

чалбыжы» колхоз бир инектен 1145 килограмм, Бин-Хем районда «Тин-лелге» колхоз 1157 килограмм, ола районун «Кызыл тараачын» колхозта саанчы эш Пестова инек бүрүзүндө 1774 килограмм, саанчы эш Коптева 1615 килограмм сүтү саап алган. Областың дуржулга станциязы симментальдар-биле хайнакташтырган эки шынарлыг инек бүрүзүндө ортумаа-биле 2200 килограмм, а дээр инектерден 3200 килограмм сүтү саап алган.

Областың хойларын каракуль уксаазы хайнактааны база-ла эки түңнөдери берип турар, ол чорук хойларнын дүгүн көвүдеткен болгаш кеш продуктуларын экижиткен. Чижээ, Танды районун «Кызыл партизан» колхоз бир хойдан 2,1—2,3 килограмм дүктү кырып ап турда, эрткен чылын областың колхозтары бир хойдан ортумаа-биле чүглө 1,4 килограмм дүктү кырып алган.

Колхоз фермаларында төрүүр мал бүрүзүндө чаш төдү чыл бүрүдө камгалап алыры чугула. Малдын дүрген өздүлгезин, уксаазын экижидерин, продуктулуун беддери, а ол ышкаш төрүүр малдарнын кызыраар чоруун узуткаарынын ботту негелдези болза, малды тарып боозадыры болур. Ол арга-биле чангыс бүдүрүчкү кошкар-биле бир сезон үезинде 1000 ажыг хойну тарып боозадыр. Танды районда «Кызыл партизан» колхоз малды тарып боозадырынын аргазын шын чорудуп тургаш, төрүүр 100 хой бүрүзүндө 105—110 хураганын чыл бүрүдө ап турар. Мындай байдалды өөренип көрөш, мал өстүреринин күрүнө планында малды тарып боозадырынын пункттарын колхозтарга чыл бүрүдө көвүдөдирин көрүп турар.

1954 чылда ындыг пункттар 80-ден

эвээш эвес турар ужурул. База колхоз бүрүзүңе четпир саныг, эки шынарлыг бүдүрүчкүлери тургузары, оларнын азырал хайгааралын экижидери чугула.

Симменталь уксаа-биле хайнактаан тус чериниң мыястыг бода малдын сүткүрү болгаш эъткери дыка бедик болур, ындыг инектерин динг дендизи ортумаа-биле 412 килограмм болгаш чөмгерилгезинден хамаарыштыр бир инектиң бээр сүдү 1200—3200 килограмм болур. Тус чериниң мыястыг бода малдын симменталь уксаа-биле хайнакташтыры эргежок чугула. Бо сорулга-биле чоокку 2—3 чылдарда колхоз бүрүзүңе 3—4-тен эвээш эвес симменталь уксаалыг бүдүрүчкүлери тып алыры чугула.

Сөөлгү ийи чылдарнын дургузунда областың колхозтары 300 ажыг улуг ак хаваннарнын уксаазын садып алган. Ол уксаазын кыс хаваннарнын динг дендизи 320 килограмм, ынычаарга бүдүрүчкүлери 400 килограмм чедип турар. Ол хаваннын оолдары 16—18 челип турар. Бистиниң областың колхозтары садып алган эки уксаалыг хаваннарнын чөп ажыглап, оларнын төрөлдөжи бээр чоруун болдурбас сорулга-биле үе-үеде бүдүрүчкүлери солуп турар херек.

Танды районун «Кызыл партизан», Улуг-Хем районун «Күш-ажылдың хосту» колхозтар ол хаваннарнын фермазын 1949 чылдан эгелеп организастап тургускан болгаш садары-биле кыс хаваннарны база бүдүрүчкүлери планнын-биле өстүрүр ужурул. Эки уксаалыг үрелиг хаваннарны колхоз бүрүзү садып алыры чугула.

Малды өстүрүп сайзырадырын болгаш оон продуктулуун беддери-

ниниң бир чугула чүлү болза, малга быжыг чөм-суурну тургузары болур. Ынчангаш колхоз бүрүзүңе четпир саныг чөм-суурну тургузары сонгаарладып болбас сорулганың бирээзи.

Бир эвес партия, совет, көдээ ажил-агый оргайнарынын ажылдакчылары малга быжыг чөм-суурну тургузарын боттарынын холунга албас болза, ону бурунгаар шимчедип шыдавас деп эш Хрущев партия Төп Комитетинин сентябрь Пленумунга чугаалаан. Бистиниң областың колхозтарында малдын баш санынын өздүлгезинден чөмкин бүдүрүшкүнү улуг хожудаашкынын болуп турар.

Малдын чөм-суурну быжыглар-биле колхозтарга чыл санында-ла чаа-чаа сизен шөлүн калбартыр хемчеглерин колхоз бүрүзүңе чорудар херек. Ол ышкаш сизен шөлдерин суггарып тургаш сизениң дүжүдүн улгатыры эргежок чугула. Ол сорулга-биле 1954 чылда колхозтарга беш муңдан эвээш эвес гектарга мал чөм култураларын тарырынын, 5,5 муң гадан эвээш эвес черлерин хараганын аштарын, шынааларын кургадырын, 15 муң га сизен шөлүн экижидерин, 18 муң га сизен шөлүн суггарырын планнап турар. Ынчангаш бүгү малдарны тургузу азыраарын нормазы-биле сизени белеткээр планнатынып турар. Оон-биле чергелештир саар инек бүрүзүңе 5—6 тоннадан эвээш эвес силосту белеткээр деп СЭКП ТК-ның сентябрь Пленуму айткан.

Мал ажылын хөгжүдүреринге бистиниң областа олар кончук улуг рольду ойноп турарын утуп болбас. Ынчангаш чайгы, күсүкү, кышкы олардын чөп организастаар, олардын план эаугаар чөп ажылаар чорук эргежок чугула. Областың колхозтарына үе-үениң айы-биле олардын ферма бүрүзүңе хуваап быжыглар болгаш олардын суг-биле, кудуктар-биле хандыраар херек. Оон-биле чергелештир мал кажааларын болгаш малчынар чурт-

П. УШАКОВ.

УКРАИН ЧОГА АЛЧЫЛАРДАН

Т. ШЕВЧЕНКО.

ЧА Г Ы Г

Хүнүм келгеш, өлүп каар мен,
Күжүр Украинамга,
Калбак шөлде хавак орта,
Карак чөпсөс ховуну,
Хайнып мөөрөөн Днеприни
Кадыр туруг эрини
Көрүп, дыңнап чыдар кылдыр
Хөөржүдүп каар силер.

Хайнып чыдар Днепр хем
Хамык-ла дайзынны
Ушта чалгып аппаратжа
Украинадан ыравас мен,
Делгем шынаам кагбас мен,
Дээрже ужуруп үмөс мен—
Тейлээр бурган дилевес мен,
Тейлээр буян сүзүк чок мен.

Хөөржүткөш, туруп келгеш,
Кинчини үзө шаап,
Хөңнүсөр чок дайзынни
Килең-биле ууй шаап,
Күзөңнөр челип алгаш,
Күжүр мени сактып,
Чаа, хостуг төрөл чуртка
Часыг, оожум адаар силер.

ДУ Ш

Дээргиниң таразын чулгаш,
Денгел үстүп турувуктап,
Хөпсөн тараа хөлөгөсүндө
Хөөкүй оглун аргалаксаан.

Эленейндир иези келгештин,
Кавайындан чежип алгаш,
Эмзирип, часылып олургаштын,
Хары төнгөш, удай берген.

Күзөн сагыжы дүштө бүдүп:
Күжүр оглу Иван дээрге,
Эрге-шөлөзүн ээлеп алган,
Эъттиг-малдыг, өлгүг-баштыг.

Алгыг делгем хову шөлүнгө
Арбай тараа чулуп турда,
Ажы-төү амырап, хөлөп
Ажың-чемин эккеп турган.

Күжүр кадай оон өөрөштин,
Хүдүмүрөп оттуп кээрге:
Элеш кыныр чүве-даа чок
Эян курут хову болган.

Хөөкүй оглун кавайлап кааштын,
Хөңнү багай туруп келгеш,
Даамылдан корга-корга,
Тараа чулуп чоруй барган.

Очулдурган С. Сарыг-оол.

ДНЕПР

Делгем Днепр хайнып, шугулдап тур,
Дерзин хат хаактарың силгин тур,
Чалгылар чалдар болуп турлар,
Чалдар ырак, бедик бар-чорлар.

Ай нычан дээрде кажараннаан,
Ак-ой булттар өттүр чораан,
Шугулдаан далайда хеме дег,
Шумууп кирип, көстүп кээп турган.

Дангаар эртенги суур одунмаан,
Дагаа-куш үш катап алгырбаан,
Айбаангылар кыйгырышканнар,
Арыгда ясень эглип, шыгыраан.

Очулдурган О. Саган-оол.

Чөөн-чүктен чырык

Я. Галан.

Австрий парламентиниң ядиринде
1908 чылда Василий Стефаняктың
чугалааны болза:

—Галицияда украин улус көңгүс
анаа эвес байдалда туруп турар-
дыр... Бодунуң керектерин конституция
ёзугаар тускайлап арга-биле
шинтипирлээр аргазын казыткан. Бо-
дунуң национал хөгжүлдөсүңгө ол
долу хамаарылгалыг болуп артар-
дыр...

Дөргөн чылдың мурнунда украин
тергиниң чогаалчы мыңчаар чуга-
лаан турган. Оон миллион-миллион
номчукуллары база-ла мыңчаар бо-
лап-даа, билип-даа турганнар.

Бо болза Европаның чүрээ, хри-
стиан цивилизациянын шивээзи,
конституциялыг күрүнениң идеяны
деп адап турган чуртка болган чүвө-
дир. Улуг улустун үш чартык милли-
он кижилег бир бөлүү кандыг-даа
эргелер эдилевейн турган, ында чүг-
ле мындай хүлээлге турган: үндүт
төлөөр болгаш Габсбургтар ызуугу-
руун эрге-ажыктары дээштин анаа
солдат хептиг өлүр. Украиннерниң
мыңчаарда эдилевейн чорааны ыш-
каш, ындай доорамчылад черле чок,
оларның национал ады безин дер-
зингерге өжөөтүниң демдээ чораан.
Аристократтыг Барын-чүк, ак-көк
ханың Барын-чүк, мангысыг Бары-
нын-чүк «кадарчылар болгаш
«кырлыгкара тарырларны» улус-
тарынга, оон дымлыга болгаш оон
культуразыңга дерзин хайыра чок
турганнар. Ол улустун шыдамжы
чаштып чаштай бергенде, Барын-
чүк анаа граф Потоцкийниң сөзү-
биле харыылаан:

—Силер мени украин үймээн-биле
сүртедип тур силер бе? Оон мен
кортпас мен. Каш рота солдат чору-
дугар болду мени ийин...

Украин студент Мирослав Сечин-
скийниң огу 1908 чылда дерзин идег
Потоцкийниң узуткап каан. Оон
орунга дерзин идегет Божинский
чедип келген. Австрий «Конститу-
ция» оон-даа ыдай хөдөлбүшөөн-на.
Социал-политиктиг чөрүлдөөлөргө
сөөлгү сөс нычан шеригниң фельд-
фебелдеринге болгаш полицияны
комиссарларында хевээр арткап
турган. Школаның өөредилге номна-
рынын хөй муң тиражтары өртөт-
көн, чүгө дээрге, оларның иштинде
чүгө Богдан Хмельницкийниң ду-
гайы бар болгулаан; украин уни-
верситетниң дугайында күзөлдү чагырга
челеринден кодура кескен баш кү-
зелдеринче» хамаарыштырган бол-
ган.

Франц-Иосиф болгаш оон Львовта
төлөлекчизинден ангыда, Галиция-
нын украин улусу бодунуң кырында
«барын-чүк культуразынын чула-
зынын»—рим папазынын—база бир
холун билип турганнар. Чер кырын-
да үстүгүлөриң элчининиң ол тө-
лөлекчизин Львовта база-ла боду тө-
лөлекчизин турган. Андрей Шеп-
тицкий графтын резиденциянын По-
тоцкий графтын резиденцияныдан
элээн-не ырак чер аңгылаан, ың-
чалжак «кадарчылар болгаш кыр-
лыгкара тарыр улустарны» ка-
рааның мурнунга од ырак чер чидип
калган, ыңчангаш ийи арынның
«чөөн-чүкте барын-чүктүн культу-
разынын эдилекчилерин» сүнези-

нери чаңгыс таарышжак бүдүн кыл-
дыр катыжып турган.

Андрей Шептицкий бодунуң бир
мөргүлүгө Потоцкийниң өлүмүн
Христос бурганниң өлүмүнө дег-
нээ, а ону өлүргөн чорукту бурган-
га уду, нитишелге уду, улуска
удур үлгүлөдүшкү деп адаан.

Ыңчалжак 1897 чылда, сонгулда
дужунда тараачын Стасюкту өлүрүп
каанда, 1902 чылда ажыл сокса-
дышкынын дужунда жандар-
нар Скоцисти өлүрүп каанда, сон-
гулдагы реформа дээш шимчээш-
кин дужунда Лядские алды та-
раачынын өлүрүп каанда, парламен-
тиге сонгулдаалар дужунда Гору-
китге үш тараачыны өлүрүп каанда
болгаш Галициянын сейминче сон-
гулда дужунда Коробцега яды
Марк Кагоняны өлүрүп каанда
митрополит Шептицкий-даа, «уннат
хүрээзиниң дүжүмө геринден» кым-
даа «өлүрбө» деп мөргүлдү үрээниң-
ге уду чүвө чугалаанаан.

1941 чылдың мунгаранчыг—июль
келген, пушкалар чүгө августун
бирде-ле димрей берген болза,
мунгаранчыг чүвө. «Барын-чүктүн»
культуразынын чаяатылары шенеп
каавытканы чегре, австри «конститу-
циялыг» күрүнениң провинциянын
девискээринге Турцияда армянар-
нын хыдышкыны-биле харын ден-
чеп болур чүвөлөр болгулап тургу-
лаан. Перемыштыга чырык хүндүс-
ле дөргөн сөс украиннерни, оларның
арзында он чеди элээди оолдар ба-
за бар, гусарлар өлүргүлөп каан.

Оларга бистин ханывтыгы төгери
хоомай болган, оларга бистин ады-

высты бужартадыры херек апарган.
Өскерлукчилериниң холу-биле, мора-
лын ышкыңган политикаанарның
холу-биле олар янычарларның отряды
тургускулаан болгаш «Украин
Сичь стрелцери» деп легионга
Габсбургтар биле Гогенцоллернер-
ниң алдары дээш, Радешкийниң мар-
шынын адаа-биле боттарының өлү-
рүп каанарынын акыларын болгаш
оолдары-биле дайылдажырыңча ал-
бадап турганнар. Олар черниң кы-
рынга саттыныкчы чадчаларның холу-
биле моостар азыглары тарып
турганнар, ук азылар украин тараа-
биле демирниң алдын байлаа дээш—
Чөөн-чүкчө моон-даа сонгаар поход
кылырыңга—плацдарм болур ужу-
луг турган.

Ол сорулганың өмүзүн-биле славян
Чөөн-чүктүн картазында «Укра-
ина» деп сөстүн туружу дег черин
олар тып алырыңга белен турган-
нар, ук чер ужур-утка талазы-биле
Германиянын чөөн-африк колония-
зы—Камерунга дөк болур турган.
Украинаны чаалап алырыңгы план-
нары так хынаттып кылдыңган
болган.

1917 чыл. Октябрынын социалис-
тиг Улуг революциясы кижини нити-
лелиниң төөгүзүндө чаа эпоханы
ажыткан. Декабрда большевиктер
партиязынга удурткан Украинаның
улусу Украин Совет Социалистиг
Республиканы тургускан. Львовка
украин буржуа Кость Левичкий эл-
чег аайы-биле цесар-король төл-
лекчизин Гуйкуга дилеп тейлеп турда,
Харьковка Украин республиканың
баштайгы чааа хуралдап турган,
ук хуралдары ыңчан анык украин
күрүнениң карачаңгыс элекчизи —

чепсектиг улустун камгалалы-биле
эрттирип турган.

Украинаның чаалап алыкчылары-
ның кандидаттары ол херектин
ужур-утказын үнелеп билер аргазы
чок болган. Австро-немец аг-шериг
алдын байлап дээш походче кирип
турган. Галициянын политиктиг үп
хаевыкчылары боттарының киев
өвиуктери-биле дугуржулгалыг УТР
(Украинаның Төл Радазы) деп
адаан марионетканың театрынга
статистер кылдыр томуулатканнар.
Барон Мумм бодунуң императорун-
че чажыт рапорттар чоруткулаан,
оозунда ак-сарыг тук адаанда ста-
тистерни хайыражак шоодуп каан.
Ыңчалза-даа Барон Мумм шугулзуун
билбес. Чижээлээрге, марионетка-
лыг эвес, а ёзулуг украин күрүне
туруп болурун ол билбес. Барон
Мумм, генерал Эйхгорн ышкаш,
граф Черниц ышкаш, ам-даа «Этно-
графтыг масса» дугайында бүлүр-
түк билигге алызган турган.

Ыңчалжак Барын-чүктүн үп-
текчилериниң хөңнү чок «Этно-
графтыг масса» бодунуң хузунда
күрүнениң тургузукчу — улусу,
дээди сүргенниг улус, дайынчы улус
бооп, оларның мурнунга ковайып
туруп келген. Украин болгаш орус
улустун быжыг, бустунмас акы-дуу-
малыкчы чоруу тооп көөрүнүң фак-
тызы-дыр деп чүвөгө мумнар боду-
нун хуу кежинге-ле удатпайын бү-
зүрээр апарганнар.

Ону чогуур өйүндө Парижте-даа,
Лондонда-даа билбээн, Варшавада
Пилсудский бестин билбээн. Тунели
болза Одесса чанынга, Крымга, Ки-
ев чанынга оларның Канны (бүзээ-

летирип, чылча шаптырганы) бол-
ган-дыр.

Октябрынын социалистиг Улуг
революциянын хүнүңгө украин
совет күрүне төртүнүп келген. Оон
улусу улуг орус улустун болгаш өс-
кө-даа акы-дуумалыкчы улустар-
нын дузазы-биле интервентилер бол-
гаш иштики контрреволюцияга удур
өлүмүңгө демиселге тилээң болгаш
социализмин турун адаа-биле бо-
дунун амгы болгаш келир үезин
тургузар арганы алган.

Ыңчалза-даа Збруч биле Горын-
нын барын талазында эжелекчилер
үргүлчүлөвишаан турган. Австри
императорунуң төлөлекчилериниң
элэчээңге Львовка воевода Пил-
судский чедип келген. Потоцкий-бо-
жинскийлер-биле таварышкан төөгү
катапатынган; чүгө улам каржы
хевирлиг. Ыңчалжак Польшаның
чөөн кызыгаарында украин совет
күрүнениң туруп турар ол факт бо-
ду-ла кошкатарны сорук кирип, а
куштүгүлөри маадырларже хуулду-
руп турган. Дерзин идегеттер-биле
демиселдин чери ам парламент эвес,
а хоорайларның болгаш суурларның
кудумчулары болгаш шөлдери апар-
ган. Улустун хосталгазы болгаш
аас-кежин дээш демиселчилер ам
чаңгыс-чаңгызы-биле карангы чер-
лерде тояап чорбааннар. Олар ам
революциянын дээди шериниң дай-
ынчылары апарганнар—оларга орук-
ту Октябрынын чалбыштыг сылдыс-
тары айтып берип турган. Олар
Киевтен кызыгаар-биле үк кестир-
ген турганнар, ыңчалжак оларның
кайызы-даа Днепрөгөстин кывыска-
ны оттар оларга база-ла хып турар.

(Уланчызы 4-кү аринда).

Л. ЗАВАШТА.

ПАРТИЗАН КЫС РАДА

—Мээс чурттуг Радавыс
Кайда барган, Югославияда бе?—деп,
Менден улус айтырыпса,
Харызыңга эрги чуруун уштуп кээр мен.
...Белин дургаар дикен оыктуг дайча чүктөөш,
Беш адырлыг бөрттүг ора тыртырганы
Чуруу бар-дыр. Югославия—чок-тур.
Элээи саныг, элөп калган чагаалары
Чурук-биле кады арткан. Шугу ол-ла...
Элек, адыр, шугу эвес!
Караам шимгеш, сенээ доразан дужа бээр мен!
Балдыларың сезелдирзи эрги хөөээр,
База сээи-не автомадын көрүп каар мен:
Чүгө ирги? Чүгө-ле сен, автоматтыг
Катап база Төрөэн чурт дээш тулчу бердин?!
Солдат эвес, тудугжу боор күзеп чордун!
Сорулганы өскерликчи будап каан-дыр.
Эргим өнүк, Рада, Рада! Эрги балыг
Этинзе-даа, чаалар база тыпты берген.
Олар харын чүс-даа катап аар-дылар.
Оранчокта Белградта Радага
Эштиң сөзү, даштыкыда дээржилерниң
Шудурашкан алгызыңга торулбайн,
Эрте бээр чүү-ле ирги?!
Чуруун көрдүм—өңү чоорту бүлүйүп тур.
Элдеп чүвө: Раданың чаактары
Чугай ышкаш, эге-ле ак.
Уругну сес оыктар үттээң...
Югослав уругларның чеже ханың
Уолд-стритке салып болгаш черже төккөн
Улдурук дег Тито ыйнан!
Биежи-ле дайзажың куржаныпкан,
Биежи-ле сылдыс кадаан бөргүн кеткен,
Партизан кыс өлүм билбес, Белградтың
Базындырбас чүрээ ол-дур!
Бо дег чүрек ужулдуртпас, саттырбас-лаа!
Рада дег чүрекирлер дириг турда,
Югославия дириг бар-дыр!

Очулдурган С. Сюрюн-оол.

В. СОСЮРА.

МЭЭН ЧЕРИМ

Энердиг ынак черим Украинам,
Херелдерге өөрүшкүнү ойнап турган.
Эйр чүтлүг чоргаар ырлар сени эргий
Хээлел чураан төлөш ышкаш бодарап тур.
Маадырларның төрөэн чурту, эргим черим,
Майның ырын чүрээм сенээ өргүл кылды,
Агаар өрү ужур-хеме улай-улай
Ак-көк хаая дуязында кылытып чор.
Кызыл туктар оттарында ажыл хайнып,
Кылаң-делгем орук-биле чорчон бар-чор...
Байлак, чараш чуртталганы тургузушкан
Баштыңың алдаржыдып ырлап тур сен.

АЛДАР

Кадыг дошкун, өлүмүңгү улуг дайынга
Ханын, тынын харам чокка кым-на бээрл,
Ада-чурт дээш тукту кым-на тударыл,
Анаа алдар.
Күчүүргек дайзыннар карангы дүмбейн
Күжү-биле кым-на эрттип шыдажырыл,
Ада-чурттуң тынын кым-на камгалаарыл,
Анаа алдар.
Оптуг меге, карангы дүмбейге удур
Оттук шуурган өттүр демиселге баштап,
А кым бисти чаага, ишке катыштырганыл,
Анаа алдар.

Очулдурган О. Сувакпит.

Украинаның Россия биле катышканының 600
чылын бистин чуртун улустары бо чылдын январь 18-те
демиселээр. Ол алдарың хүн-биле холбаштыр украин
улустун төөгүзүңгө, литературазыңгө болгаш уран-чү-
чүгө ажылачы чоннарның сонургалы улам-на улгадып
тугар.

Украин улустун литературазы Совет Эвилелиниң
улустарынын хөй националдыг культуразында эн көсүк
черлериниң бирээзин ээлеп турар. Байлактыг украин ли-
тератураның дээжилеин бистин номчукулларымыска та-
ныштылар сорулга-биле украин чогаалчыларын чам-
дык чогаалдарың бо аринда парлап үндүрдүвүс.

Украинаның Киев облазының Богославский районунун Культура бажынында уран-
чечен номчулганынын, шиниң болгаш өске-даа ол чижектиг чүүлдериниң бөлгүмнери
тургустунган. Ол бөлгүмнер сөөлгү чылдарда 20 шиилерни, оларның иштинде
„Макар Дубрава“, „Украинның ховуларында“, „Назар Стодоля“ чижектиг шиилерни
көргүскөн.

Чурукта: украин чогаалчы Василий Минконун „Фамилияларны адавайн“ деп ши-
ин шиң бөлгүмүндө чугаалажып турары.
Фото М. Мельниктин.

(СЭТА-ның фотохрониказы).

М. НАГНИБЕДА.

Оттар чырып келурге

Украина найсылалы
Кежээликтей чырып кээрге,
Улуг Днепр—кайгап ханмас!—
Херел дан дег чайнап келир.
Шак ол херел эзим кырлааш,
Шатты, шөлдү дургаар кешкеш,
Делгемнерни чырыткылай
Дендин дүргөн чаттыла бээр.
А пароходтар найсылалдан
Амырлажып үнүптерлер.
Оларларны бодал-күзөл
Орлан күш дег сүрүп-ле каар.

Украина чери менээ
Ужу, кыдым көстүп келир:
Орус черде тутчу берген
Висла хеминиң шынаалары;
Тергини чараш ак-көк өңүг
Десна, Донец, Дунай мыда,
Бистиң черге чаштык хүнү
Олбук-хевис чадыпкан дег;
Граниттиг Карпат сыннар—
Кызыгаарда камгалал-ла.

Ховуларда кызылтастар
Хостуг ишти мактап турар,
Чиндиш дие чаңнык түрлүг
Чингир далай—мурнуу чүкте!
Донетчина хаяланган —
Домналарның херели ол.
Криворожье тыныжың-даа,
Чалгаан тараа шилээжин-даа
Кидин таалап дыңнап тур мен.
Запорожье сылдыстары —
Чап-чаа оттар чырып кээп-тир,
Сагыш өөрүп көрүп тур мен.
Узуи, делгем цехтерлиг
Улуг, бедик заводтарны
Тура дүшпес оолдар, кыстар
Тургузар дээш чоруп турлар...

Ажыл-ишчи бүлөдө чон
Коммунизм тургузуп тур.
Киев хоорай Москва-биле
Айдын дүне хөөрежип тур,
дыңнап тур мен.

П. ВОРОНЬКО.

Ийи шүлүк

1 * * *

Оксана,
Херелдиг хүн чыры-дыр сен,
Кедизнде күзелим сен,
Чалын шаамның чүткүлдери
Сагышымны
Оргу шөлдүн салгыны дег
Сайгарылдыр хөлөдөп чор.
Боранчыг-даа, кааң-даа хүнде
Чүрээм ортта шөлзөн турда,
Чүдөн артык эргим сарыым
Бо-ла көстүп кээр-дир сен.

2 * * *

Эрге-часыг, боданганзыг,
Элбек, сырыг кежелегил
Эргимини ындаг деп бил.
Ооң сөзүн айдын дүн-даа
Ояар сөглээр.
Эртенге дээр
Эки күзөл хөрээм доллар!..
А кымыл ол?—де.
Ажы-биле чугаалаайн:
Амдызында билбес-тир мен.
Аныак шаам ол-даа боор оң.

Очулдурган Ю. Кюнегеш.

Болгарияда күрүнениң чер ажыл-агыйларының чедишикинери

СОФИЯ. Болгарияның бедик шынарлы үреништер-биле болгаш үрелиг мадлар-биле күш-ажылчы кооператив-чер ажылдыг ажил-агыйларны хандылары-биле түргүстүнген күрүнениң чер ажылдыг ажил-агыйлары улуг чедишикинери чедип алган. Ол ажил-агыйларның ажил-агыйлары улуг чедишикинери чедип алган. Ол ажил-агыйларның ажил-агыйлары улуг чедишикинери чедип алган. Ол ажил-агыйларның ажил-агыйлары улуг чедишикинери чедип алган.

Күрүнениң чер ажылдыг ажил-агыйлары нургулайы көдээ ажил-агый культуларының бедик дүжүттерин ап турар. Олар чаа совет агротехниканы ажыглавышаан, боттарын ажил-агыйны улам-на күчү кирип, чыл келген тудум-на бедик дүжүттерин ап турарлар.

Мал ажылынга болгаш үрелиг малдарны өстүреринге чаа зоотехниктиг хемчелерни калбаа-биле ажыглап турарының ачызында ажил-агыйларга уксаалыг продуктулул малдык кол дужаакчылары апарганар. Ол ажил-агыйларда азырал саар инектерден сүт саап алышкыны 1948 чылдан эгелээш 1952 чылга чедир ортумаа-биле 684 литр болуп улгаткан. Чамдык ажил-агыйлар чылда инек бүрүзүндөн ортумаа-биле 3653 литр сүтү алган.

(СЭТА).

Чехословакияда көдээ ажил-агыйга кадрлар бедеткели

ПРАГА. Чехословакияның телеграф агенттигинин диннадып турарың өзүгаар алырга, Чехословакияның чангыс-аай көдээ ажил-агый кооперативтеринин кижигинери кышкы айларда агротехниканың болгаш мал ажылының талазы-биле чаа чедишикин-биле чурттуң район бүрүзүндө ажытылган көдээ ажил-агый школаларында таныжып ап турарлар. Оон аңгыда кооперативтер кижигинеринге 73 язы-бүрүнүң тускай курстары база организастан.

1953 чылда чангыс-аай көдээ ажил-агый кооперативтеринин 734 даргалары, бригадирлери болгаш санаакчылары тускай курстары доосканнар. Кооперативтеринин 2300 хире кижигинери болгаш чурттуң бүгү областарында күрүне ажил-агыйларының ажилдакчылары бо чылын хой ажилдакчыларының, күш ажилдакчыларының болгаш санаачыларын тускай курстары эртер. Трактористер курстарына 2 муң хире кижиге өөренир.

(СЭТА).

Чөөн-чүктен чырык

(Төнчүзү, Эгези 3-кү арында).

а Стахановтун күш-ажылчы маадарың чоруу дээш чоргаарал баадала оларның чоргааралы деп билди турганнар.

УССР-ниң туруп келгениниң чээр-би ийги чылында Збручиде, Днепрде кызыгаар дүшкен. Ажилчы чонун Украин республиказы Карпаттар болгаш Санга чедир чалты берген. Ынчалза-даа аас-кежинин оруунга Ада-чурттуң дайынын шыгалдазын шыдажып эрттери таварышкан. Барыны-чүктүң аажок шеригизг конквистадорлары бистиң база катан парийлер байдалына чедир чегейтедирин шензөөнер. Оларга канчаар төнгөн ийик—былдингир. Гитлержи армияның болгаш гитлержи күрүнениң билингени шыкаш ыңдыг бустуушкуну мынчага дээр төөгү көрбөз. Украин күрүнениң кызыгаарының даштында украин черин ийик-даа чери ам чок. Чангыс ол-ла тук Киевтин, Львовтун, Ужгородтун кырында хинскип турар. Хосталганы ол-ла тыныгы болгаш чогаалдык күш-ажыл Кара далай эри ховуларда болгаш карпаттар хемчигештеринде чайынанып турар.

Ону бис унелик, эн үнелик өртек-биле, бистиң дээр-дээр кижилери-вистиң ханының өртз-биле чедип алган бис. Төгүлген ханда дык хой акы-дунманы болгаш орустуу бар. «Дирин артар азы өлүр бээ» дээрзин

Кыдат Улус Республикада

Шанхайда сонгулда кампаниязы

ШАНХАЙ. Кыдаттың эң улуг үлетпүрлүг төптениң бирээзи болур Шанхайда улус төлээлекчилериниң район хуралдарына сонгулда-лар кампаниязы эрттип турар. Ол дээрге, хоорайның бүгү төөгүзүнү дургузунда хоорайның бот эргелелиниң бир-ле дугааргы өзүлүг демократтыг сонгулдалары болуп турар. Шанхайның ажилчы чоннары сонгулда кампаниязына идеякеллиг киржип турарлар. Шанхайга бот эргелелиниң чер-чер организиниң сонгулда-лар ийи чадалыг эртер. Баштай январьда хоорай болгаш хоорай кавызының бүгү районнарына улус төлээлекчилериниң район хуралдарының депутаттарын соңгуур, а оон соңда февральда хоорай хуралына сонгулда-лар эрттер.

Чүс-чүс муң пропагандистер болгаш агитаторлар бүдүрүлгелерде, албан черлеринде, чуртталга квар-

талдарында тайылбыр ажилан чорудуп турар. Шанхайда ажилчы ажилының төптери сонгукчулар таңыларын хынаарының талазы-биле пунктулар апарган. Ам ол хоорайда инек ыңдыг пунктулар 3 муң ажып турар. Ында киноларны үндүрүп, бот-тывынгыр уран-чүүл коллективтериниң концерттерин көргүзүп, театрларның артистары ойнап турар.

Хоорайның сонгулда комиссиязының сан-медээлерин өзүгаар алырга, Шанхайда чарлатынган таңыларда 3.700 муң ажыг сонгукчуларның фамилиялары бар болуп турар. Чамдык районнарга сонгулда-лар болуп эрткилзи. Сонгулда кампаниязының чорудулгазы болза, хоорайның ажилчы чоннары Коммунистг партияны болгаш улустуң чаалаан долгандыр сырый катышканын көргүзүп турар.

(СЭТА).

Чаа бүдүрүлгелерни ажыглада кирип турар

ПЕКИН. «Женьминьжибао» солун январь 6-да кыдат улустуң чаа улуг чедишикинниң дугайын дыңнадып бижээш. Кыдаттың пест-таазы талазы-биле «Циньвэй» деп машина тудуунун эң улуг заводу болур Тайюанда тудуушкун доозулган болгаш Сонгу-Чөн Кыдатта Фусиньиниң чоогунда Синьцюда хөмүр даш болбаазырадылганын чаа ажытылган черлерин ажыглада кириген.

Пест-таазының машина тудуунун «Циньвэй» деп заводу 200 гектар хире шөлду ээлеп турар. Завод шуткулганын, дарганылганын, механи-

канын, инструментиниң болгаш өске-даа чүүлдериниң цехтерлиг. Ол заводту долу күчүзү-биле ажыладып кириптерге амгы уеле Кыдатта бүдүрүп турар пест-таазы деримелиниң 80 хууун бер бээр. Заводтун районда ажилчиннар чурттаар чаа-агыйдыр туттунган чуртталга бажычларын, эмнелге черин болгаш культура амдыралдын өске-даа албан черлерин туткулаан. Пест-таазының эң чаа деримелиниң баштайгы хевирлерин завод шагда-ла белеткеп үндүрген.

(СЭТА).

Күш-культура болгаш спорт хөгжүлдези

ПЕКИН. Эрткен дөрт чылдар болза, Кыдатка күш-культураның болгаш спорттуң чекетелишиниң үези болган. «Синьтайи» («Чаа спорт») журналды бижип турарың өзүгаар алырга, улусту Кыдатта күш-культура биле спортче Кыдатта Коммунистг партиязы болгаш Улустуң Төп Чааза улуг кичингей салып турар. Улус эрге-чагыргазының чылдарының дургузунда күш-культура биле спорт хоорайның болгаш көлээниң ажилчы чоннарының амдыралында быжы-биле кирген.

Амгы уеле Кыдатта Бүгү-кыдаттың күш-культура нитилелиниң 480 ажыг салбырлары болгаш спорттуң муң-муң адакы комитеттери организастанган. Спорт тренерлерин (белеткендикчилерин) болгаш күш-культура инструкторларын белеткээриниң кыска хуусаалыг курстарын чер болганда организастан. Чүгүле Шанхайга бөзүн шап ыңдыг курстарга 4 муң ажыг кижини белеткээш. Спорт талазы-биле тускай эртемниглерин ол ышкаш чурттуң тускай дээди болгаш өрө-дилге черлеринге база белеткеп турар.

Кыдат спортсменнериниң спортчу мергежили чыл келген тудум-на соксаал чокка өзүп турар. Кыдат спортсменнер 1953 чылда чинк атлетиканын, гимнастиканың болгаш ча-

даг терге спорттунуң талазы-биле националдык 19 рекордтарын доктадып тургусканнар. Эр улустуң черин узунун халырының талазы-биле 20 чылдык мурунда доктаатынган рекордтун ашкан. Херэжен-вер 100 метриң чарыкына болгаш ядро идип октаарына бедик көргүзүлгери чедип алганнар.

Кыдат спортсменнер делегей маргылдааларына база чедишикинниг кирип турар. 1953 чылда болган аныктары болгаш студентилериниң IV Бүгү-делегей фестивалына кыдат эштиги У Чуань-пй оргаланып алгаш, 100 метр хемчээлди черин 1 минута 8,4 секунда иштинде эштип эрткеш, бирги черин чаалап алган.

Сөөлгү чылдарының дургузунда кыдат спортсменнериниң чедип алган чедишикинери Совет Эвилелиниң болгаш улус демократиязының чурттарының спортсменнери-биле найыралдыг харызаалары быжыглаанын түнелч, кыдат спортсменнериниң боттарының совет акы-дунмаларында кызымаккай болгаш үргүчү өөренип ап турарының түнели болуп турар дээрзин ол журнал онзалап демдегеп турар.

(СЭТА).

чилдериниң ыңдыг харык чогу дээш бистиң шыныг акыларымыска — Москваның болгаш Волганың оолдарына — «эң изиг четирдивис!» деп чугаалаар бис. Украин Совет Социалистг Республика үжен хар харлаан-дыр. Ол үжен чылды дургузунда Ленин—Сталинның партиязына кижизитирген бистер, мурнакчы улус кылдыр өзүп, күрүне кылдыр өзүп келген бис. Девиденчиг эрткен үениң хөлөгези бистиң сеткил-сагыжымыска ам артпас. Социализмниң хүнү бистиң чүрээвисти чылыдып турар. Ишчи чон Украинаның алдын тараазы-биле, хөмүрнүң болгаш канын миллион-миллион тоиналары-биле коммунизмге орукту шиглеп бээр. Капиталистг делегейни дуй алган халатты дүмбейге бис бодуустуң хүннеривистиң чырыны, Советтиг ада-чурттуң кырында ам бо үжен чылда өшпес от кылдыр хып турар чырыкты уду салып тур бис. Бистиң анаа-ла ишчи хүннеривистиң чаагайы-даа, чаражы-даа ыңды.

Василий Стефаник, Иван Франко ышкаш кижилериниң эң шудуругу буруудалып чоразы дерзин идегеттер төөгүнүң шиткен шиткели манап шыдавааннар. Улустуң ажыг-човуланының ыраажызы даң хаязын биче муруну чарында ынта-тарастай берген. Ынчалза-даа оок күзеп чоразы боттаны берген: чаа хүннүң чырым, Чөөн-чүктен келген чырык Галицияның улзуунуң кырында чайынаны берген.

1947 чыл.

Ийи гоминданчы ужудукчуларын улусчу кыдаттын талазынче ужудуп келгени

ПЕКИН. Синьхуа агенттилининиң корреспондентизиниң январь 5-те Фучжоудан дамчытканы:

1953 чылдың декабрьның 18-те чанкайшын дээрбечилериниң артынчыларының шериг агаар күштериниң ийи шериг албанылары «АГ-6» (дугаары 145) деп өөредилге самолёдуна Тайваньдан Кыдаттың девискээрине кирип ужудуп келгенер. Олар Таомюнде (Тайвань) ужудулга школазының аэродромундан көдүрүп үнгеш, Фучзян можун аэродромунга кээп хонупкан. Ол өөредилге самолёдуна чоразынар болза, чанкайшынчи офицерлерин ужура-чүүл школазының дынакчызы Тао Кай-фу болгаш Тайваньда шериг-агаар күштериниң метеорологтиг станициязының радиостизи Цинь Бао-чунь. 1949 чылда оларның Тайваньче баарын күш-биле албадан.

Ол ийи шериг албанылар Төрөөн чуртунче эеп келгениниң сөөлүндө Тайваньда америк планнарың дугайында болгаш гоминданчы дээрбечилериниң сатыныкчы үлгедешкиннериниң дугайында меделелди кылганнар.

Тайвань ортулуктуң чурттакчыларының амылрал байдаларының улам-на баксырап турарының дугайын ужудукчулар тодаргайы-биле чугаалааннар.

(СЭТА).

Турцияның ажилчы чоннарының демисели

СТАМБУЛ. Стамбул солуннарының дынадып турарың өзүгаар алырга, өртек-үениң улгатканының ужурундан Стамбулдун хөй-хөй бүдүрүлгелериниң ажилчиннары ажил төлөвирин бедирериниң дугайында коллективтиг негелделерни кылып турарлар.

Бо дээрге, ажил төлөвирин бедирери дээш элээн каш бүдүрүлгелериниң ажилчиннарының дем катыштырган бирги негелдеси болур дээрзин «Истанбул» солун демдегеп турар.

(СЭТА).

«Континентал» деп америк компанияның ажилчиннарының чедишикин

НЬЮ-ИОРК. Консерва савалары бүдүрүп турар «Континентал» деп компанияның бүдүрүлгелеринде 14 муң 500 ажилчиннарының ажил соксадышкыны доозулганын дугайын «Уолл-стрит джорнал» солун дынадып турар. Ажил соксадышкыны 36 хүннер үргүлчүлээ болгаш нитиизи-биле 33 муң кижиге ажиллап турар АКШ-тын консерва кылар 60 заводтарына ажилды соксадыр чорукту болдурган. Ажил соксатканнар чаа коллективтиг керээни чарарын чедип алганнар, ол керээни өзүгаар шахта күш-ажыл төлөвирин 15 хуу улгатырарын, херэженчеге ажил төлөвирин улгатырарын болгаш өске-даа чамдык негелделерни хандыраарын көрүп турар.

(СЭТА).

Турция шериг чарыгдалдарын улгатырып турар

АНКАРА. «Зафер» солунунуң дынадып турарың өзүгаар алырга, меджиле (парламент) аэродромнар тудуунга 110 миллион турк лирнин девезиледээр дугайында хойууну бадылаан. Ол акша-хөргөгилер-биле Анкарада (Эсенбога), Трабонде болгаш Аданда аэродромнарың тудуушкуну доостур болгаш хөй-хөй аэродромнарың радиофикастап, база чаа аэродромнарың тудар.

(СЭТА).

АКШ-тын конгрезиниң сессиязының ажытылганы

ВАШИНГТОН. Январының 6-да АКШ-тын конгрезиниң 83 чылдык-зының ийги сессиязы ажытылган. Ийи палаталарының кайзынган-даа сессияның ажытылганы-биле холбаштыр үр эвес хуралдар болгудуан.

(СЭТА).

АКШ-та ажил чоктарын өзүлдөзи

НЬЮ-ИОРК. АКШ-тын салдыг министрствозунуң чарлаан тускай медээни өзүгаар алырга, 1953 чылдың ноябрьдан декабрь чедир үениң дургузунда чурттуң иштинде ажил чоктарың саны 422 муң кижиге немей өскөн.

(СЭТА).

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралакчызы И. Ф. Девосьянын Пекинден үнүпкени

ПЕКИН. Синьхуа агенттилининиң медээлеп турарың өзүгаар алырга, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралакчызы болгаш ССРЭ-нин Металлургия үлет-

пүрүңүң Министри И. Ф. Девосьян болгаш оок калы чоразы кижилери ССРЭ-же эеп чанары-биле Пекинден январь 6-да үнүпкен.

(СЭТА).

Америк чогаалчылар Барыын Германияны чепсеглээринге удуранып шураар

БЕРН. «Ди тат» солунунуң Вашингтон корреспондентизи «Германияны чепсеглээринге уду Америкада үнер» деп эгелиг чүүлүнде январының 6-да мынча деп бижээн: «Европаның камгалап нитилежилгезин тургузар дугайында керээни күштүг болдуруп бадылаарын болгаш Германияны чепсеглээрин күрүне департаментизиниң чүткүлдүү-биле чедип ап турар чоруу АКШ-тын бүгү хөй-нитизи ол планнарың деткип турары ол деп шын эвес түнелди кыбас ужурулуг. Европаны эки билер кижилер хөй-нитиниң бөлүктөрүнде улуг ат-алдары ажыглап турар болгаш чепсегити Германия чепсек чок Германияга көөрдө улуг айым болуп турар деп болалды камгалап турар кижилеринде база бар».

Джеймс Уорбергтин «Германя»—

тайбынче дүлгүү» болгаш Теодор Уайттын «Улуде от» деп чоокта чаа көстүп келген номнарын маңаа холбаштыр корреспондент айтып турар. Авторларның кайзынган-даа болалгазы Германияны чепсеглээр чоруктуң тайбылга айыңдыгының дугайында айтырыгы бир аай болуп турар. «Барыын Германияны чепсеглээр чорук Германияның чар-лышкынын мөңгөжидип, төрүтүнүп олар герман национализмни кандыг-бир арга-биле чидирген девискээрине чаалап алырына таарымчалыг чылдакты бээр ийик» деп олар санап турарлар.

Германияны тайбың өзү-биле да-гын катыштырар чорук ону дагын чепсеглээрден ойталаар чорук-биле чедип алдынып болур деп корреспондент айтып турар.

(СЭТА).

Францияның национал хуралында

ПАРИЖ. Франс Пресс агенттилининиң медээлеп турарың болза: Негелде айтырыларын чугаалажып көөрүн сонгаарладырын негезиң

чазакты деткир дээш национал хурал 249 бадылашкына уду 319 бадылашкынын берген.

(СЭТА).

Хаак спорттунуң талазы-биле улустар арааның эш-хуузуңуң ужуражышкыны

ССРЭ-нин Кадкы камгалап министрствозунуң күш-культура болгаш спорт талазы-биле Кол эргелдиз чалаанын өзүгаар норвеги хаакчылар январь 7-де Москвада келген.

Январь 10-да, воскресеньде Москвада болгаш Свердловскиге хаак спорттунуң талазы-биле улустар арааның эш-хуузуңуң ужуражышкыны болур. Москваның Ленин дагларына трамплинден хаактыг халырының талазы-биле

маргылда болур. Анаа Норвегияны, Польшаны, Финляндияны, Чехословакияны болгаш Совет Эвилелиниң спортсменнери киржирлер. Свердловскиге январь 10-дан 15-ке чедир 15, 30 болгаш 50 километр хемчээлди черлерге хаактыг маңаарының маргылдазы база 4x10 километрге эстафета болур. Маңаа Польшаны, Финляндияны, Чехословакияны болгаш Совет Эвилелиниң хаакчылары киржирлер.

(СЭТА).

Харысалгалыг редактор Д. О. БЕГЗИ.

Кинопрокаттың Тыва конторазы Областың кино экранынче

Свадьба

КРЕЧИНСКОГО

КРЕЧИНСКИЙНИҢ КУДАЗЫ

деп ийи сериалыг уран-чечен чаа кино-миниң үндүргөн.

(СЭТА).